

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN
DEMOCRATIE

Koninginnegracht 61 - Den Haag

DIT IS DE INZET
VAN ONZE
VERKIEZINGSSTRIJD

*De krachtige middengroep is
vóór vrijzinnige staatkunde*

1946

In veertien punten is ons urgentieprogramma samengevat

De verkiezingen van 1948 ontleen haar betekenis allereerst aan de herziening der Grondwet. Deze is nodig met het oog op de verhouding tot Indië. Zij moet de weg openen tot een hervorming van het Koninkrijk op de grondslag der Koninklijke rede van 7 December 1942. Aanvaarding dier grondwetsherziening betekent allermindst een goedkeuring van het sedert de bevrijding door de Regering gevoerde Indische beleid. Wij stellen dan ook voorop, dat wij onze bezwaren tegen dit beleid onverzwakt blijven handhaven.

Een goed beleid had gericht moeten zijn op een hervorming van het Koninkrijk tot een gemeenschap van gelijkwaardige delen, verenigd door de band der Kroon, eigen meester bij het behandelen hunner inwendige aangelegenheden, als eenheid optredende in alles, wat hun gemeenschappelijke belangen raakt. Herstel van orde en rust, opdat alom in Indië recht en veiligheid zou heersen, was daarvoor eerste voorwaarde. Met dat herstel van orde en rust werd veel te lang gewacht en toen politieel optreden onvermijdelijk bleek, werd het nog halverwege gestaakt. Het werd daardoor steeds moeilijker tot de door ons voorgestane hervorming van het Koninkrijk te geraken. Het gevaar ener ontbinding van dat Koninkrijk werd steeds dreigender.

Voor dit beleid zijn naast het Kabinet verantwoordelijk de beide partijen, waarop het Kabinet steunt, de K.V.P. en de P.v.d.A. Voor ieder, die deze verdeeling is in de Nederlandse politiek is het echter duidelijk, dat het vooral de invloed van de P.v.d.A. is geweest, die dit beleid heeft bepaald. Ongetwijfeld heeft de K.V.P. een remmende invloed uitgeoefend, waarvoor men op zichzelf dankbaar kan zijn — anders was het nog erger geweest —, maar die haar toch niet van de verantwoordelijkheid kan ontlasten. Hier wreekt zich de te smalle basis der Kabinetsformatie van 1946. Tegen het streven van de P.v.d.A. bood de K.V.P. onvoldoende tegenwicht. Ware een nationaal Kabinet gevormd, dan zou een beter tegenwicht aanwezig zijn geweest.

Het rad niet terugdraaien

Hoe sterk men het gevoerde beleid echter ook moge afkeuren, het heeft nu eenmaal feitelijke gevolgen gehad, waarmede ieder nieuw Kabinet heeft rekening te houden. Men kan het rad der gebeurtenissen niet terugdraaien. Het gaat er thans om, van de zaak nog te maken, wat er van te maken is. Daarom is van zo overwegend belang de samenstelling van het Kabinet, dat na de verkiezingen zal optreden. Zou dit opnieuw een Kabinet zijn, uitsluitend steunende op de P.v.d.A. en de K.V.P., dan make men zich generlei illusie. Het beleid zal dan op de oude voet worden voortgezet. Gelukt het de basis van het Kabinet in onze richting te verbreden, dan is er uitzicht op ombuiging van het beleid.

De grondwetsherziening geeft ons nu deze kans tot ombuiging. Meer dan een kans is hier voorlopig

niet. Het zou echter onverantwoord zijn deze kans te laten glijpen. Wat toch is deze grondwetsherziening? Zij is geen reconstructie van het Koninkrijk. Zij opent alleen de weg tot reconstructie. Zij geeft de beginselen aan, die daarbij moeten worden inachtgenomen. Die beginselen zijn aannemelijk.

Voorop staat, dat de nieuw te vestigen rechtsorde zal moeten voldoen aan waarborgen voor de rechtszekerheid, de fundamentele menselijke rechten en vrijheden en deugdelijk bestuur. Voorop staat mede, dat de nieuw te vormen gemeenschap haar eenheid zal vinden onder de Kroon, die gedragen zal worden door Hare Majesteit Koningin Wilhelmina en Haar wettige opvolgers van de Kroon der Nederlanden.

Alles, waarop het aankomt, is hoe deze beginselen zullen worden uitgewerkt. Dit zal in de eerste plaats afhangen van het beleid van het na de verkiezingen optredend Kabinet. Nu is een uiterst belangrijke omstandigheid, dat dit Kabinet de grondwetsherziening alleen dan definitief zal kunnen zien aangenomen, wanneer in beide Kamers ten minste twee derden der Leden er hun stem aan willen geven. Die twee derden meerderheid kunnen de tegenwoordige regeringspartijen niet opleveren. Zij moeten dus steun zoeken bij anderen.

Wat die anderen de communisten zouden kunnen zijn is uitgesloten. Dat zou een prijsgeven der beginselen van de democratie betekenen, dat noch de P.v.d.A. noch de K.V.P. zich zal kunnen of willen veroorloven. Er blijft dus alleen over de mogelijkheid, dat een kabinet optreedt, dat door zijn samenstelling en program waarborgen biedt voor een beleid, dat de instemming kan verkrijgen van groepen, die de tot dusver gevoerde politiek hebben bestreden.

Onze partij zal in dat geval ook in tweede instantie haar steun aan de grondwetsherziening kunnen verlenen. Maar ook alleen in dat geval. Worden deze waarborgen niet verkregen, dan zullen onze vertegenwoordigers in de Kamer het stemmen vóór de herziening niet voor hun verantwoordelijkheid mogen nemen.

Een tweede veiligheidsklep

Is onder deze waarborgen de grondwetsherziening aanvaard, dan blijft nog een tweede veiligheidsklep. De nieuwe structuur van het Koninkrijk moet worden vastgelegd in een wet, die op haar beurt een twee derden meerderheid vereist. Dit verplicht de Regering ook bij haar verder beleid steeds in het oog te blijven houden, dat dit beleid alleen kans van slagen biedt, indien het op een brede basis blijft gevoerd. Zou zij dit niet doen, dan wordt haar onverbiddelek een halt toegeeroepen.

Welk perspectief bieden zij, die ons aansporen deze grondwetsherziening zonder meer te verwerpen? Geen ander dan voortzetting van de tegenwoordige toestand, waarbij op de basis ener een-

voudige Kamermeerderheid telkenmale besluiten worden genomen, die de eenheid van het Koninkrijk op de ernstigste wijze bedreigen en die wij als vol-dongen feiten hebben te aanvaarden. De oppositie der anti-revolutionairen, die dit standpunt inneemt, is naar onze mening onvruchtbaar geworden. Van haar gaat diensgevolge geen constructieve mogelijkheid meer uit. Terwijl de anti-revolutionairen zich de sterkste verdedigers der gedachte van de Rijkseenheid denken, brengen zij feitelijk door deze volstreekte afwijzing die eenheid in groot ge-vaar. Zij vergeten, dat politiek de kunst van het mogelijke is. Door meer te vragen dan hier nog be-reikbaar is, zal men uiteindelijk niets verkrijgen. Alleen bij een beleid als door ons voorgenomen, be-staat o.i. een mogelijkheid nog te redden wat te redden is.

Bij deze verkiezing moet voor ons de doelstel-ling zijn: het verzwakken van beide regerings-partijen ten gunste van de V.V.D. Haar politiek is tegelijkertijd principiëel en reëel en hoe sterker onze partij wordt hoe groter de kans, dat het regeerbeleid kan worden omgebogen in de door haar voorgestane richting. Zij is principiëel, waar zij vasthoudt aan hetgeen haar beginselprogram eist op het stuk der Rijksverhouding. Zij is reëel, waar zij feiten, die niet te veranderen zijn, aan-vaardt. Zij weet, dat men ook in de politiek door met het hoofd tegen de muur te lopen wel dat hoofd verbrijzelen kan, doch de muur niet kan omstoten.

Hoe belangrijk het Indische probleem echter moge zijn, het is allerm minst het enige punt, waarom het bij deze verkiezing gaat. De nieuw te kiezen Tweede Kamer zal heel wat meer te doen hebben dan be-handeling van dit probleem.

Die Kamer wordt immers gekozen voer vier jaar. Van haar samenstelling zal voor een groot deel af-hangen, welke beleid gedurende de jaren 1948 tot 1952 zal worden gevoerd. Dat die jaren een hoogst gewichtig tijdperk kunnen vormen in de overgang uit de na-oorlogse chaos tot meer geordende toe-standen behoeft geen betoog. De kiezers krijgen thans de gelegenheid hun uitspraak van 1946 te herzien. Voor die herziening is alle aanleiding. In tal van opzichten is de toestand thans heel wat klaarder dan twee jaar geleden.

Het masker afgeworpen

Wij weten nu wat wij van de communisten heb-ben te verwachten. Mocht men in 1946 nog hopen, dat zij, geleerd door de ervaringen in de bezettingstijd, zich zouden willen gedragen als een rechtgeaarde democratische partij overeenkomstig de regels van het constitutionele spel, thans weet men beter. Het communisme heeft het masker af-geworpen. Het is principiëel het oude communisme van het manifest van Marx en Engels van honderd jaar geleden gebleven. Het streeft onomwonden naar de internationale revolutie. Het gehoorzaamt aan buitenlandse machten. Het is in zijn wezen van het nationaal-socialisme niet verschillend. Ons volk heeft niet gedurende vijf jaren zijn zware strijd tegen het nationaal-socialisme gevoerd om zich thans aan het communisme over te geven. De verkiezingen geven hun, die twee jaar geleden in goed vertrouwen op hun democratische gezindheid de communisten hebben gestemd, de gelegenheid die keuze te her-zien.

Ook de positie van de Partij van de Arbeid is thans duidelijk geworden. Velen, ook van vrijzinni-ge huize, hebben in 1946 op die partij gestemd, om-dat zij in haar zagen een democratische partij op brede grondslag, ganselijk verschillende van de oude S.D.A.P. Thans is het duidelijk, dat de Partij van de Arbeid in alle opzichten een socialistische partij is. De leuze, waaronder zij de strijd voert, is „Socialisme en democratie”. Zij bedriegt echter zichzelf, indien zij meent, dat socialisme en democratie ver-enigbaar zijn. Gelijk zij zich eveneens bedriegt, wan-neer zij zichzelf voor het meest hechte bolwerk tegen het communisme houdt. Al moge haar leiding het communisme nog zo verafschuwen, het blijft de vraag of de Partij van de Arbeid op de duur inner-lijk sterk genoeg zal zijn tegenover dat communisme.

Het Indisch beleid der Partij van de Arbeid is al een bewijs van het tegendeel. Deze Partij is het immers geweest, die hetzij rechtstreeks, het-zij door haar vertegenwoordigers in de top van het Nederlandse en Nederlands-Indische rege-ringsapparaat, herhaalde malen de door sterke communistische invloeden beheerste republiek Djokja de hand boven het hoofd heeft gehouden. Welnu, wie het communisme in Indië ontziet, kan zich moeilijk aandienen als de bij uitstek anti-communistische voorvechter in Nederland.

Deze dingen behoeven ons overigens niet te ver-bazen. Het socialisme is nu eenmaal in zijn oorsprong revolutionair. Altijd moet men rekening hou-den met de mogelijkheid, dat het een revolutionaire inzinking ondergaat. De vroegere S.D.A.P. heeft daarvan menig voorbeeld opgeleverd. Het is ook een blijk van grote zwakheid, dat de Partij van de Ar-beid dezelfde symbolen blijft voeren als de commu-nisten: de rode vlag en de internationale.

Deze symbolen zijn in hun wezen revolutionair. De rode vlag was altijd de vlag der revolutie, de internationale het revolutionaire lied. Als symbool hunner revolutionaire gezindheid hebben de commu-nisten het onlangs zelfs in de Tweede Kamer ge-zongen.

Wie revolutionaire symbolen blijft voeren, ver-zwakt zijn innerlijke weerstandskracht tegen de revolutie; hij speelt met vuur.

Een krachtige middengroep

Er bestaat in Nederland nog steeds een krachtige middengroep, die voorstandster is van een vrij-zinnige staatkunde. Die middengroep aanvaardt uit volle overtuiging de Christelijke grondslagen onzer maatschappij. Zij wil als richtsnoer voor het open-bare leven de zedelijke beginselen van het Christen-dom. Zij gelooft, dat het mogelijk is, dat ook bij verschil van inzicht aangaande de dogmatiek van het geloof, ter verdediging van die Christelijke grondslagen gezamenlijk wordt opgetrokken. Zij is voorts overtuigd, dat onder hen, die het Christelijk geloof niet belijden, talrijke aanhangers van de zedelijke beginselen van het Christendom worden aangetroffen. Als grondslag van deze beginselen beschouwt zij de vrijheid van de mens. Die vrijheid is het tegendeel van ongebondenheid. Zij kan alleen dan als ware vrijheid bestaan, wanneer zij gepaard gaat met verantwoordelijkheidsbesef. Verantwoorde-lijkheidsbesef betekent zich bewust te zijn te leven in een gemeenschap met andere mensen; te weten, dat het in het leven niet alleen gaat om onze vrij-heid, maar ook om de vrijheid van anderen.

Deze beginselen zijn naar hun wezen vooruitstrevend. Hun aanhangers weten, dat de ontwikkeling der maatschappij niet stil staat en dat het staatkundig beleid zich bij die ontwikkeling heeft aan te sluiten. Maar zij weten ook, dat het, hoe die ontwikkeling ook moge zijn, altijd in laatste instantie gaat om de mens. Dat de maatschappij alleen vooruit komt door de krachtsinspanning van de mens. Dat op ontwikkeling der zelfstandige kracht in alle groepen der samenleving het streven moet zijn gericht.

De groep, die deze beginselen belijdt, is niet socialistisch. Zij verwerpt de socialistische leer, omdat socialisme is concentratie van macht in handen der overheid en iedere concentratie van macht is een gevaar voor de vrijheid, onverschillig of het is concentratie in handen van de overheid of van particulieren. Daarom moet door doelmatige organisatie worden gestreefd naar déconcentratie van macht en naar het dragen van mede-verantwoordelijkheid door allen.

De vrijzinnige middengroep heeft haar eenheid gevonden in de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Vroegere liberalen en vroegere vrijzinnig-democraten zijn in deze partij tot elkander gekomen. Dit is mogelijk gebleken, omdat zij door de loop der dingen naar elkander zijn toegegroeid. Hier mag met recht van politieke vernieuwing worden gesproken. De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie meent daarom met vol vertrouwen een beroep te mogen doen op vrijzinnig Nederland. De plaats der vrijzinnigen is immers in haar rijen. Wie een vrijzinnige politiek wenst, kan zich niet thuis voelen bij de Partij van de Arbeid, die uitgesproken socialistisch is. Zijn plaats is evenmin bij een der partijen van rechts.

Ons urgentie program

Nergens is de vrijzinnige beter op zijn plaats dan in de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, die hem borg staat voor een verantwoord vooruitstrevend beleid, gelijk blijkt uit de navolgende punten, die bij deze verkiezingen als urgentieprogram op de voorgrond worden geschoven:

- 1 Hervorming van het Koninkrijk tot een gemeenschap van gelijkwaardige delen verenigd door de band der Kroon in een reële Unie, eigen meester bij de regeling hunner inwendige aangelegenheden, als eenheid optredend in alles, wat hun gemeenschappelijke belangen raakt.
- 2 Bevordering der samenwerking, zowel cultureel, economisch als militair, van alle democratische staten ter verdediging van de Christelijke beschaving.
- 3 Onverwijld volledig herstel van de rechtsstaat, ter verzekering der persoonlijke vrijheid en ter bescherming van de rechten der burgerij tegen ambtelijke willekeur.

- 4 Territoriale en functionele decentralisatie van bestuur en wetgeving tot vermindering der gevaren, die zijn gelegen in concentratie van overheidsmacht.
- 5 Met handhaving van het beginsel der financiële gelijkstelling, versterking van de positie van de openbare school. Reorganisatie en hervorming van het onderwijs opdat aan iedere bekwaamheid gelegenheid tot volle ontplooiing worde geboden.
- 6 Verzekering van het nationaal karakter van de radio-omroep door samenwerking der uit het vrije initiatief voortgekomen omroepverenigingen met inachtneming van verkregen historische rechten.
- 7 Krachtig streven naar ingrijpende beperking der overheidsbemoeiing met de handel en het bedrijfsleven (ex- en import!). Samenwerking van werkgevers en werknemers in vrije bedrijfsorganisaties, waarin beide partijen geroepen worden tot het dragen van verantwoordelijkheid.
- 8 Zo goed mogelijke waarborging der rechtspositie van alle leden der maatschappij door sociale maatregelen, zonder ondermijning van het individuele verantwoordelijkheidsbesef.
- 9 Gelijkstelling van man en vrouw voor de wet. Gelijke rechten tot benoembaarheid van vrouwen en mannen in overheidsfuncties.
- 10 Het treffen van een samenstel van maatregelen, waardoor het voortbestaan van een gezonde en krachtige middenstand wordt verzekerd.
- 11 Instandhouding van een krachtige zelfstandige boerenstand.
- 12 Krachtige bevordering van de woningbouw, opdat het euvel der samenwoning zo spoedig mogelijk kan worden weggenomen en een einde kan worden gemaakt aan het met het beginsel der persoonlijke vrijheid volstrekt onverenigbaar systeem van gedwongen in-kwartiering.
- 13 Vergoeding van oorlogsschade volgens het beginsel van integrale schadeloosstelling, geleidelijk te verwezenlijken met inachtneming der financiële mogelijkheden en de eisen van de nationale economie.
- 14 Krachtig streven naar herstel van het begrotingsevenwicht ter voorkoming van doorgaande inflatie. Belastingheffing naar draagkracht. Opheffing der belemmeringen, die het bestaande belastingstelsel in de weg legt aan de ontwikkeling van het bedrijfsleven en aan de spaarzin der burgerij.